

KAVCIJSKI SISTEM NA SLOVAŠKEM

Po pol leta količina zbrane embalaže stalno narašča

Vzpostavitev sistema in ključni elementi

Zakon o kavcijskem sistemu je bil na Slovaškem sprejet septembra 2019. Januarja naslednje leto se je konzorcij proizvajalcev in trgovcev prijavil na razpis Ministrstva za okolje za upravljalca sistema. Konzorcij je bil v začetku leta 2021 izbran in pooblaščen kot neprofitni upravljalet kavcijskega sistema *Správca zálohového systému, n.o.*

Aktivnosti za vzpostavitev sistema so se uradno začele februarja 2021, sledil je zagon portala za informacije in sodelovanje s proizvajalci, ki mu je kasneje sledil še podoben portal za trgovce in vzpostavitev zbirnih točk. Kavcijski sistem na Slovaškem je pričel delovati prvega januarja 2022.

Ustanovni člani upravljalca kavcijskega sistema so 4 neprofitna združenja, ki predstavljajo:

- proizvajalce brezalkoholnih pijač, mineralnih vod in sokov,
- pivovarje,
- trgovce na debelo in na drobno.

Združenja skupno predstavljajo 80 % na trg dane embalaže ter več kot 3.000 trgovin. Kavcijski sistem upravljajo upravni odbor, nadzorni odbor in direktor kavcijskega sistema. Člane upravnega odbora so imenovalle ustanovne organizacije, tri člane nadzornega odbora pa tudi Ministrstvo za okolje. Upravljalet kavcijskega sistema na Slovaškem je torej ena, centralizirana neprofitna organizacija, odgovorna za oblikovanje, vodenje, koordiniranje in financiranje sistema, ter za vse promocijske in izobraževalne aktivnosti.

Kavcijski sistem se financira z vplačano embalažnino, prodajo zbranega materiala in neizplačanimi kavcijami.

V kavcijski sistem so vključene plastenke in pločevinke od 0,1 litra do 3 litra z izjemo embalaže za mleko in mlečne napitke, sirupe in žganja z več kot 15 % alkohola.

Embalaža, vključena v sistem, je označena s posebnim logotipom, črko Z in dvema puščicama. Znesek kavcije je enoten – 15 centov.

Sestava sistema

Junija 2022 je bilo v sistem vključenih 244 proizvajalcev in 211 trgovcev. Izdanih je bilo 3.141 posebnih kavcijskih črtnih kod, s katerimi je označen vsak tip embalaže. Potrošniki lahko oddajo prazno embalažo na 1.137 vračilnih točkah, katerih vzpostavitev je bila za trgovce obvezna. Mrežo dopolnjuje še 1.392 točk, ki so bile vzpostavljene prostovoljno. Skupno je po državi razporejenih 1.951 prevzemnih avtomatov in 578 ročnih prevzemnih točk.

Denarni in materialni tokovi

Proizvajalci ob tem, ko registrirajo embalažo oz. proizvod v kavcijskem sistemu, za vsak posamezen kos vplačajo embalažnino in znesek kavcije. Ko proizvajalci pijače prodajo trgovcu, jim trgovec ob plačilu pijač nakaže še ustrezen znesek kavcij. Ko potrošnik izdelek kupi, vplača trgovcu kavcijo, ki jo ob vračilu embalaže dobi izplačano nazaj. Trgovec kavcijskemu sistemu preda zbrano embalažo in dobi vrnjeno kavcijo ter ustrezen znesek nadomestila za stroške zbiranja embalaže. Upravljalet sistema zbrano embalažo iz zbirnih točk prepelje v 5 skladišč po državi, kjer jo preštejejo in stisnejo, ter nato odpeljejo v centralni sortirni center v Kočovce Rakoluby. Tam embalažo razvrstijo v 5 skupin glede na material in barvo ter pripravijo za recikliranje. Upravljalet sistema material nato proda reciklerjem, ki iz materiala izdelajo novo embalažo.

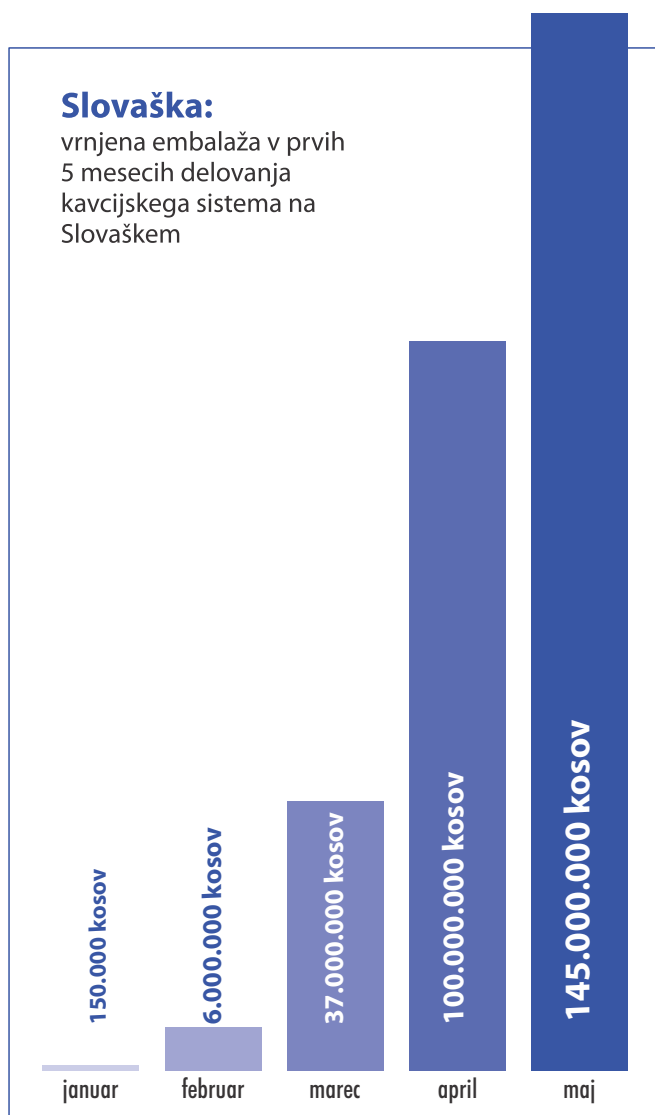
Cilji

Cilj sistema je povečati količino zbranih pločevink in plastenk za pijače. Količina vrnjene kavcijske embalaže od januarja 2022, ko je sistem začel delovati, stalno narašča:

- 31. januar 150.000 kosov
- 28. februar 6.000.000 kosov
- 31. marec 37.000.000 kosov
- 30. april 100.000.000 kosov
- 31. maj 145.000.000 kosov

Zakonodajni cilj za leto 2022 je 60 % ločeno zbranih plastenk in pločevink (750 milijonov kosov plastenk, 550 milijonov pločevink), cilj do leta 2025 pa je 90 %: To bo proizvajalcem omogočilo izpolnjevanje ciljev EU.

Slika 1: Naraščanje količin vrnjene embalaže po vzpostavitvi kavcijskega sistema na Slovaškem (Vir: predstavitev Implementation of a DRS in Slovakia, Lucia Morvai, gradivo spletnarja DRS - New Kids on the Block, 14. junij 2022, Reloop)

Izkušnje

Pred uvedbo kavcijskega sistema je od 4,5 skupaj milijona kupcev pijač, kar 3,4 milijona odgovorilo, da bi bili pripravljene vračati prazno embalažo v trgovine. Po uvedbi sistema je delež tistih, ki so odgovorili, da tega »zagotovo ne bodo storili« padel na 5 %.

Potrošniki po uvedbi kavcijskega sistema:

- 97 % jih ve, da v državi velja kavcijski sistem,
- 97 % jih pozna logotip na embalaži, ki pomeni, da je izdelek vključen v sistem
- 81 % jih zelo dobro pozna pomen logotipa in znesek kavcije,
- 69 % jih svojih nakupovalnih navad zaradi uvedbe sistema ne bo spremenilo in bodo še vedno kupovali izdelke, vključene v sistem.

Po uvedbi sistema ga uporablja več ljudi kot jih je to napovedalo pred uvedbo. Več kot 75 % vprašanih že ima izkušnjo s sistemom in na splošno je zadovoljstvo visoko. Najmočnejši motivator za uporabo sistema je zmanjšanje smetenja v naravi (61 % vprašanih), sledijo vračilo vplačane kavcije (20 %), izboljšano recikliranje (15 %), 1 % vprašanih so prepričali prijatelji in družina. Raziskave kažejo, da po začetku delovanja sistema narašča delež tistih, katerih motivacija je vračilo kavcije.

Upravljalca sistema zaključuje, da je komunikacijska kampanja dosegla svoj cilj – ljudje vedo, zakaj je bil sistem vzpostavljen in kakšna je njihova vloga. Naslednji cilji so ohraniti motivacijo in navdih za nadaljnje delovanje.

(Članek je nastal iz zapiskov spletnarja DRS - New Kids on the Block, 14. junij 2022, Reloop ter predstavitev Implementation of a DRS In Slovakia, Lucia Morvai.)

